

MATE BAŠIĆ razgovarao je s Mladenom Naletilićem Tutom u njegovoj raskošnoj kući s bazenom na Ciganskom brdu koje se nadvija nad Širokim Brijegom

Mladen Naletilić Tuta, legendarni zapovjednik širokobriješke Antiterorističke jedinice, poznatije pod imenom Kažnjenička bojna, na glasu je kao beskompromisni progonitelj svih svojih neprijatelja, koji se uporno skriva pred novinarskom znatiželjom: nikada nikome nije dao intervju, niti je ikada dopustio da ga fotografiraju.

Ovaj doživotni počasni predsjednik Udruge dragovoljaca i veterana domovinskog rata Hrvatske republike Hercegovine, čija su bijela djeca Udo (8) i Mate (10) rođeni u braku s Njemicom, a tamnoputi Chris (8) s crkinjom Barbet, rodio se 1946. kao jedan od tri sina pokojnih Mate i Slavke Naletilić, koji su imali još tri kćerke.

Na Širokom Brijegu završio je dva razreda gimnazije, a potom je, kako sam kaže, s falsificiranim svjedodžbama preostala dva, upisao fakultet u Sarajevu. Odatle se 1968. odmetnuo preko jugoslavenske granice pošto je bio dospio na udar Udbinih progonitelja zbog raspačavanja letaka protujugoslavenskoga sadržaja. Nakon uključivanja u hrvatske emigrantske krugove, koje su u jugoslavenskoj promidžbi nazivali »krugovima ekstremne ustaške emigracije«, a zapadni mediji jednostavno teroristima, našao se na popisu Udbinih tjeralica.

Pokazat će nam tijekom razgovora kopiju originalnog Operativnog plana jugoslavenske Službe državne sigurnosti u kojemu su pažljivo, s biografskim podacima, navedeni svi »protujugoslavenski elementi« (bez obzira na naciju i političko opredjeljenje), koje treba bilo pratiti, bilo privesti, bilo uhititi, bilo likvidirati...

Sjedimo u Mladenovoj impresivnoj novoj katnici izvana obloženoj hercegovačkim kamenom, a iznutra mramorom. Raznovrsnom bogatom zakuskom, serviranom u srebrnu posudu, poslužuje nas mlada Tutina pri-

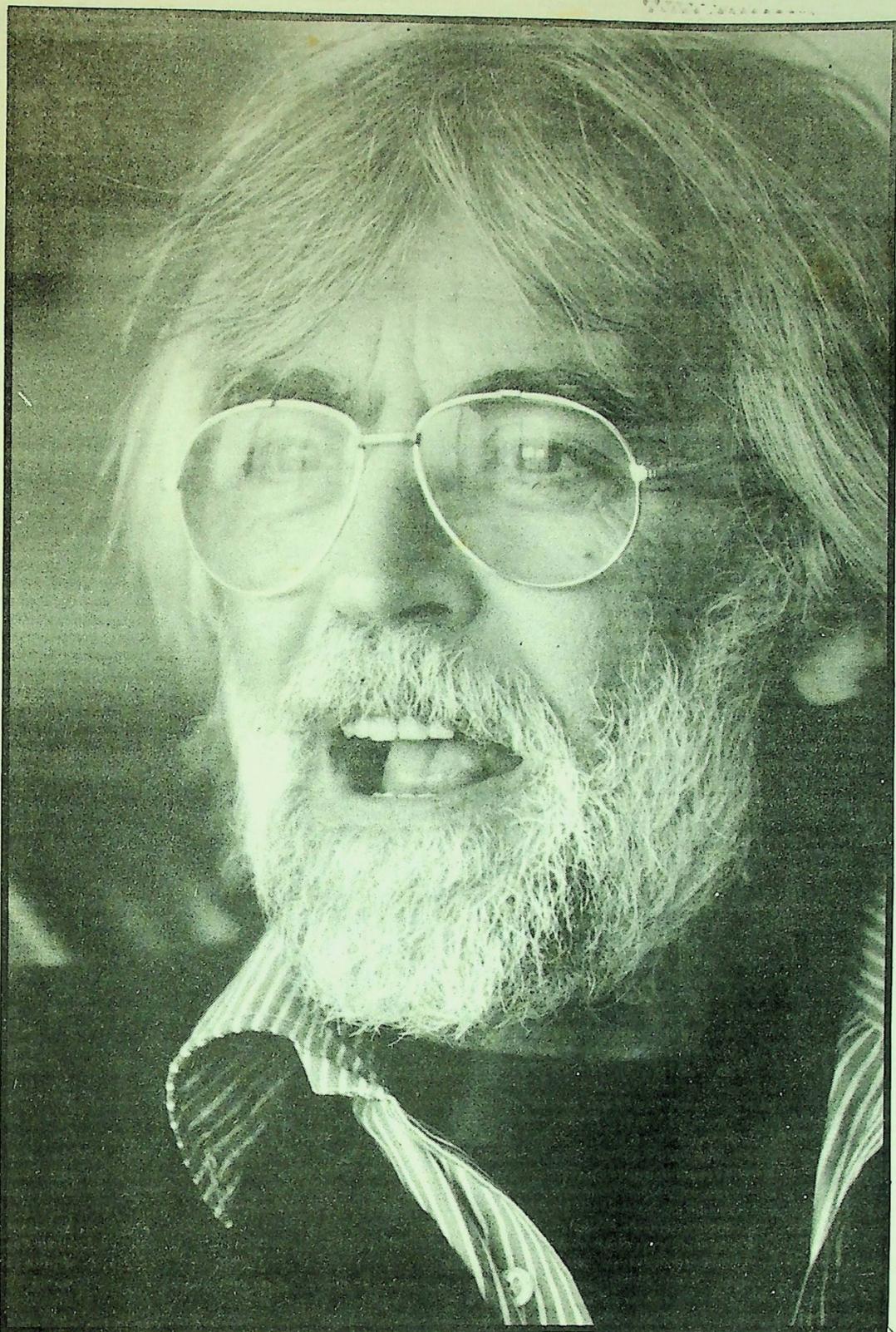
jateljica. Ona se javlja i na telefon koji se često oglašuje, a uskoro će nam se pridružiti i jedan od najdražih gostiju u ovom domu, prijatelj iz emigrantskih dana i suborac, general bojnik Ivan Andabak.

Zaljubljen u teroristkinju

Prostrano dvorište čuva pas šarplaninac kojega Tuta od milja naziva Četom Glamočkom. U sredini je bazen, pokraj njega rastu palme, na rubu dvorišta uredno su složene pčelinje košnice, a s kamene ograde puca prekrasni vidik na zapadno-hercegovačku panoramu. Taj se lokalitet naziva Kravica jer su se nekada ondje nalazile stajale. Tutina rodna kuća, mala kamena, u koju se vratio iz emigracije 1990., na nedalekom je Ciganskom brdu. Svoju očito zavidnu materijalnu sigurnost, dok odbija dimove iz lule u koju hercegovačku škiju nabija praznom pušćanom čahurom i pripaljuje »zippom«, Tuta dokazuje i papirima o odavno oročenim štednim ulozima od gotovo milijun DEM u njemačkim bankama na ime djece.

U Njemačkoj sam završio menedžersku školu, a potom sam imao svoje kockarnice i restorane, u Nizozemskoj, Njemačkoj, Belgiji. Možda su tri ili četiri bili posve moji, u ostalih petnaestak bio sam suvlasnik. Vodio sam vlastiti International Manager Service »Nalet« preko kojega sam trgovao svim i svacim: rudama, mineralima...

Prije rata bio sam stopostotni vlasnik te firme, a sada raspolazem s otprilike sedam posto. Suvlasnik sam samo jednoga kasina u Njemačkoj. U Zagrebu sam bio vlasnik kasina u »Holiday Inu«, ali sam ga završio prije dvije godine. U Mostaru sam bio suvlasnik kasina koji je zatvoren ubrzo nakon otvaranja. Možda su mi kockarnice u krvi. Uostalom, svjetski poznata kockarska ime-



EKSKLUZIVNO

Mladen Naletilić Tuta (49), zapovjednik Kažnjeničke bojne HVO-a, doživotni predsjednik hercegovačke Udruge dragovoljaca, nekoć pripadnik ekstremnih europskih ljevičarskih organizacija, vlasnik lanca kockarnica širom Zapadne Europe i Hrvatske, prijatelj književnika nobelovca Heinricha Bölla, filozofa Ernsta Blocha i Bruna Bušića, najzagonetnija osoba Herceg-Bosne, za "Nacional" u svom prvom intervjuu u životu kaže:

Čak ni svoga čuvara, bivšeg agenta KGB-a od kojega sam napravio dobrog Hrvata, ne dam ni Interpolu ni u Haag!

na bila su zadovoljna što za zelenim stolom mogu sjediti sa mnom...

No, ne smatram se samo kockarom ili samo ratnikom. Držim da sam intelektualac, volim čitati, volim razmišljati, volim dijalog...

Ljevičari i desničari

Jednom su za vas napisali da zbog dulje kose, brade i naočala imate *image* ljevičara, da vam je i retorika takva...

Ja se jesam u emigraciji, po narednju Bruna Bušića, družio s tamošnjim ljevičarima. Moja je zaručnica bila tadašnja najveća njemačka teroristkinja Brigitte Heinrich...

Iz grupe Baader-Meinhoff?

Ne, s njima se baš i nisam družio, ali jesam s ovima oko Brigitte. Moja uvjerenja, usprkos tome, bila su katolička. Nisam bio ljevičar zbog ideja, nego zbog ljevičarskih, revolucionarnih metoda. Jednom, dok sam razgovarao s Blochom, kroz košulju mi je ispao križ. Bloch je rekao: »Eto, Onče Beny je ljevičar s križem!« Onče Beny bilo je moje konspirativno ime u to doba...

Kako ste dospjeli u te krugove?

Vidite, u doba kad moja generacija pristiže u inozem-

stvo, politička emigracija nalazi se na vrlo niskim granama, dođuše s časnim epitetom »fašista«. Dolaskom Bruna Bušića ta se fama o Hrvatima kao fašistima počinje razbijati. Njegova teza o nacionalnom pomirenju nije bila nimalo nova, već ju je prije bio postavio Maks Luburić, ustvrdivši da su Hrvati bili i ljevičari i desničari, ali ne fašisti, a osobito ne svi. Recimo, ljevičari zatočeni u Lepoglavi pljeskali su doznajući da je Pavelić organizirao atentat na kralja Aleksandra u Marseillesu! Dakle, odnos između desnice i ljevice nije bio onakav kakav je bio 1945., ili kakav je danas!

Zbog svega toga, kad smo razmišljali o tome kako Hrvate svijetu prikazati i kao ljevičare, meni je pripala ta nezahvalna zadaća da se ubacim u njihove krugove. Upoznao sam neke od njih, kasnije se zaljubio u Brigitte, i eto.

Ona je napisala knjigu »Deutsche Imperialismus«, u kojoj je opalila po Nijemcima. Tražio sam da u knjizi na nekoliko stranica spomene i Hrvate. Kasnije je Heinrich Böll rekao da joj je to o Hrvatima u knjigu »palo s neba«. Jer, nije baš odgovaralo temi knjige, ali ipak se nešto saznalo o nama.

Napokon, među tim ljevičarima, ja nikada nisam bio niti Nijemac, niti internacionalist. Uvijek sam bio Hrvat. Nisam

nastavak sa 13. stranice
bio fašist, a oni su mislili da
sam ljevičar.

Bruno Bušić

■ Ti su ljevičari nazivali sebe revolucionarima i zalagali se za sve vrste borbe, uključujući i terorizam...

— Pazite, terorist je bila država, a njemački su ljevičari bili revolucionari. Takvim smatram i sebe. Držim da sam 22 godine provedene u emigraciji bio revolucionar kojega je cijeli svijet nazivao teroristom.

No, ništa od svega toga nije bilo točno. »Bušićevci« nikada nisu bili ljevičari, pa to nisu ni danas. Bruno se zalagao za ono što je govorio i Maks Luburić: »Bez partizanske kape i ustaške kape, nema ni hrvatske države!« No, danas je razlika između mene i komunista u tome što je njihova rodnina na vlasti, a od kojih nije nitko. Zato u Vladi Herceg — Bosne prednjači grupa »Sedam sekretara SKOJ«.

Preko komunista u HDZ — u stvorena je totalitarna, a ne demokratska vlast. No, zbog demokracije u Herceg — Bosni poginulo je 13.000, a u Hrvatskoj približno 40.000 ljudi. O ranjenima da ne govorimo. I ne zanima me tko je kriv — Gojko Šušak, Franjo Tuđman ili netko treći. Krvi je dovoljno proliveno, mi slobodu moramo imati, oni progledati moraju!

■ Možemo li se još malo vratiti vašim emigrantskim danima? Kojoj ste organizaciji pripadali?

— Bio sam potpredsjednik najekstremnije hrvatske emigrantske organizacije — Ujedinjenih Hrvata Europe. Ona je nastala pošto je 1966. ubijen Mile Rukavina, vođa Ujedinjenih Hrvata Njemačke. Njihovim raspadom nastali su Ujedinjeni Hrvati Europe, Australije, itd. Predsjednici UHE bili su Viktor Soldo, pa Tomo Naletilić, a posljednji je bio Zarko Odak, čiji sam ja bio potpredsjednik...

■ Čuo sam da ste imali i međusobnih razmirica?

— Tko?

■ Na primjer, vi i Tomo Naletilić.

— Da, jer sam ja smatrao da je Tomo sudjelovao u nečemu u čemu nije trebao sudjelovati. Naime, na Širokom Brijegu svjedobno je prebijen Anto Đapić. Nisam sudjelovao u tome, držeci da je to ispod moga dostojanstva, ali kasnije je ispalo da i Đapić i nekim drugima odgovara da se moje ime pokušava kompromitirati. No, ja otvoreno kažem: »Kad bi meni Đapić predstavljao problem, ja bih ga ubio. Ili bi on ubio mene!« Tako je u ratu.

Đapićeva je osnovna greška bila u tome što je izgovorio riječi: »Evo, došao sam na Široki Brijeg da bih pokazao da se ne bojim.« Pa, koga on to provocira? Zašto nije rekao da je sretan što je došao među nas? Zbog toga je isprebijan.

Medutim, poslije su zaredala miniranja imovine mojih boraca: pokojnom Mariju Hrkaču Čikoti miniran je lokal, Liji je postavljen eksploziv u kuću, tamo gdje žive djeca, eksploziv je postavljen i Dulčiću... Bilo bi poštenije da su eksploziv postavili Gojku ili meni, mi barem imamo novca, ali zašto one koje je svu svoju životnu uštedu uložio u lokal? A da je Tomo u tome čist, nije.

Inače, rekao bih da laže svakomu tko bi se usudio reći da Tomo Naletilić nije veliki Hrvat. Samo je naivan. Lako ga je zvesti, brzo se zagrije, što je bio njegov problem i u inozemstvu.

Tragat ćemo za počiniteljima i dalje, naći ćemo one koji su postavili 10 kg dinamita koji su pronašla djeca. Sreća je što neznanica koja je to učinila nije znala koje kapsule treba montirati. Da je stradalo tih petero

14 NACIONAL

djece, ne bi Đapić ni sekunde više živio...

■ Misлите, dakle, da je to od njega poteklo?

— Jest. Znam kad je rekao: »Radite, ali ja ne znam ništa o tome.« Zamislite to!

Susret s udbašima

■ Što je bila posebna karakteristika Ujedinjenih Hrvata Europe?

— Ako se to što smo po Europi pucali zove terorom, UHE se od ostalih organizacija razlikuju po terorizmu. No, ako smo i pucali, pucali smo zbog Hrvatske. Ciljevi su nam bili rušenje Jugoslavije i uspostavljanje predujveta za stvaranje slobodne države Hrvatske.

No, bilo je i drukčijih metoda, nismo samo pucali. Tako sam i ja 1989. sudjelovao u akciji »Marlboro«. Ta je akcija podrazumijevala susret s Ud-bom na jezeru Como. Po naredbi predsjednika UHE Zarka Odaka susreo sam se s Ud-bom, no rezultate nismo zabilježili ni mi niti Ud-ba. Susret je snimljen, pa se sve dobro vidi.

S njihove strane došli su Drago Čolak, Bagarić i Zeljko Naletilić, jedan od mojih rođaka preko kojega smo i doveli ud-baše. Pregovore sam vodio ja, osiguravali su me naši ljudi iz UHE, ali i Talijani, moji prijatelji. Čak sam sa sobom poveo i svoju djecu.

Za Čolaka se može reći da je bio dosta korektan, čak je obavio i dio posla za nas. A to što je radio ranije, eh... Ništa mu se poslije nije dogodilo, kao ni Zelji Naletiliću. Jedino je taj Bagarić bio Jugoslavenčina. Još ga nisam pronašao, ali hoću.

■ Što ste točno tražili od udbaša?

— Bilo je jasno da Jugoslavija pada, pa smo tražili da nam se ne suprotstavljaju kad se vratimo u domovinu. Svašta smo govorili, što se vidi i na snimkama. Sjećam se da su me pitali što mislim o Tuđmanu. Tada je Bagarić rekao: »Kad bi Tuđman umro, i ponovo se rodio, opet bi bio Titin general!« A ja sam se smijao.

Ujedinjeni Hrvati Europe

■ Što su još Ujedinjeni Hrvati radili?

— Bilo je mnogo akcija, ali ne mogu o svemu govoriti jer je to izvedeno na njemačkom tlu. Mi smo izveli 90 posto akcija u Europi.

Nekada se radilo na stari način. Recimo, moj predsjednik Zarko Odak radio je samo pi-



Mate Bašić u društvu s Tutom i general bojnikom HVO-a Ivanom Andabakom i šarplanincem po imenu Ceto Glamočak

Moja su uvjerenja bila katolička. Nisam bio ljevičar zbog ideja, već zbog revolucionarnih metoda. Jednom, dok sam razgovarao s Blochom, kroz košulju mi je ispao križ. Bloch je rekao: »Eto, Oncle Beny je ljevičar s križem.« Oncle Beny bilo je moje konspirativno ime u to doba.

Tuta pokraj svog bazena u prostranom dvorištu ispred nove kuće na Ciganskom brdu

toljem i eksplozivom. Dolaskom Bruna Bušića stvari se počinju mijenjati: kombinira se borba s puškom i promidžbom.

U arhivi UHE, kod Ivana Cerovca koji je tada bio tajnik, zabilježen je dijalog koji smo vodili Bruno Bušić i ja na jednom sastanku UHE s još nekoliko hrvatskih emigrantskih organizacija. Tada je Bruno tvrdio da se do slobodne Hrvatske može doći promidžbom, a ja — puškom. Poslije smo shvatili da je rješenje u sintezi.

Terorizmom smo se morali koristiti da bismo drgnuli, da bismo probudili, da bismo zainteresirali Nijemce za hrvatski problem. Između ekstremne fašističke (neofašističke) desnice, koja je udarala svim sredstvima na civile — na djecu, na starce, i europske ekstremne ljevice (poput RAF — a u Njemačkoj, Brigate Rosse u Italiji, Action Directe u Francuskoj) — koja je udarala izravno na političare (što sam smatrao ispravnim i za to se zalagao u UHE) — mi smo se na kraju iskristalizirali kao sredina.

Mislim da sam jedini, ili makar među rijetkim Hrvatima koji su komunicirali s pripadnicima svih ekstremno lijevih europskih skupina... Upoznao sam i Carlosa, održavao kontakte s IRA — om, ETA — om i Palestincima.

■ Jeste li imali u rukama priručnik koji su u Australiji iz-

radila braća Andrić, sudionici bugojanske akcije 1972.?

— Imao sam ga, i moram vam reći: da su oni bili amateri, ne bi tri i pol mjeseca opstali na ovim prostorima boreći se protiv jugoslavenske sile. Nisu oni bili baš za podcjenjivanje. Znam to jer sam imao sreću upoznati i braću Andriće, i Pavu Vegara, i Ludviga Pavlovića... Bili su to ljudi koji su o idealima mislili mnogo prije nego mi. Nama je bilo lako ući u Hrvatsku, njima nije. Ja sam u Hrvatsku došao avionom 1990., u društvu s Vicom Vukojevićem. A oni su došli još 1972.!

Pljačka banke i tjeratica

■ Tko su bili najistaknutiji borci u UHE?

— Zarko Odak bio je hrvatski Tito. Bili su vrlo slični. Obojica bez osnovne škole, ali izvršni borci, s unutrašnjom snagom. Samo što je Zarko bio za Hrvatsku, a ovaj za Jugoslaviju. Zarko je bio genije, pravi revolucionar, iza kojega je bila petnaestogodišnja robija.

I Dane Šarac bio je pravi revolucionar, ali mu je pucanje bilo draže od promidžbe. I Tomo Naletilić volio je klasični način borbe.

I današnji general HVO — a Ivan Andabak, koji je radio po mojim direktivama, izvrstan je borac, meni najdraži.

Važno je shvatiti kako su ljevičari pripremali akcije. Jednom, kad je trebalo orobiti banku, postavilo se pitanje koje sredstvo treba uzeti za bijeg. Netko je predlagao »porsche«, drugi helikopter. Tek, jedan među njima predložio je bicikl. Odmah me zainteresirao. Pitao sam — zašto? Zato što je spori od auta, a brži od pješaka, odgovorio je. Fenomenalno! Akcija je tako i izvedena, lova je odnesena biciklom.

■ Zašto su pljačkane banke?

— Da bi se financirala borba za Hrvatsku! Više bih volio da sam i ja pljačkao banke, nego što sam vodio kockarnice u kojima je sirotinja gubila lovu i noćne klubove u kojima su se žene skidale gole.

Inače, njemačka je policija i mene htjela strpati u zatvor. Samo, nisu imali dokaza. Imali su milijun indicija koje im ništa nisu vrijedile.

■ Je li točno da je za varalica? ma u Njemačkoj raspisana tje-

— Nije. Pokazat ću vam originalni dokument njemačkih vlasti u kojemu mi se jamči slobodan prelazak preko njemačkog teritorija...

Dva vojnika moje Kažnjeničke bojne, Nijemce, ubili su drugi Nijemci. Zbog toga su me tražili. Inače, ja sam u Njemačkoj bio čist kao suza. Doduše,

bio sam kažnjen visokom novčanom kaznom zbog utaje poreza, pfeninga... Moj je problem bio što je neka budala valjda izjavila da sam ja izdao naredbu za ubojstva.

Stara i nova emigracija

■ Zbog čega je vaša generacija u emigraciji inzistirala na revitalizaciji terorizma kao sredstva borbe za Hrvatsku?

— Zato što je stara emigracija postala anemična. Stari bi emigrant postavio bombu, oturao u gostionicu i otkao gangu, oturao u način ratovanja koristili su i Korzikanci, čiji je problem sličan našemu. Njima bi policija na saslušanje rekla: »Da si prava sve«, i ovaj je automatski priznao. Zbog ponosa. Stara hrvatska emigracija bila je slična. Zbog toga su se na kraju sveli na ostatke ostataka.

Kad smo došli mi, tzv. pešosari, obrazovaniji, kultiviraniji, sposobniji — unaprijedili smo tehničke načine borbe, kombinirali ih s promidžbom, što je bilo vrlo važno.

Stari su nam zbog toga bili vrlo zavidi. Sjećam se da je Bruno molio Bogdana Radicu da negdje nešto napiše onda kad je Zvonko Bušić oteo avion. Jer, ti stari nisu shvaćali vrijednost promidžbenog djelovanja. Manifestiralo se to u tome da su nas čak proglašavali udbašima! Te, tzv. ustaše lupale su se u birtijama šakom o prsa urlajući o tome koliko će četnika poklati. Potom su odlazili kući, ženama u krevet.

Mi smo bili novi, svjesniji. Imali smo, kao i u ovome ratu, svoj cilj: rušenje Jugoslavije jednako je osvajanju svakoga četvornog metra prostora!

Ali, pitanje je trebala li ljude poput nas postavljati na odgovorna mjesta. Mislim da ne! Mi smo, čovječe, svi puknuli! Svi smo nakon rata oštećeni!

■ Koga držite osobito dobrim borcem za Hrvatsku u emigraciji?

— Cijenim Nikolu Štedula. Njega su oduvijek napadali, to čine i danas, ali ja ga cijenim. Cijenim sve ubijene emigrante. Cijenim Srećka Rovera, koji ima svoje neosporne zasluge, Zarko Odaka, Iku Miletića, Viktora Soldu, Tomu Naletilića, Danu Šarca, Božu Pašalića... Zapravo, ne valja ovako nabrajati jer ću neke izostaviti, a to nije u redu.

Kad je riječ o Americi, mislim da je tamo vladala fratarska, miroljubiva emigracija. Osim grupe Zvonka Bušića — sve je to bilo ništa. Hrvatski oslobodilački pokret (HOP), sve to nije ništa. Isto vrijedi i za Kanadu. Sve su to fratarske organizacije kojima nasuprot stoji Zvonko Bušić, Logaršič, Sudar, Brekalo... Ali, što govoriti o njima kad su oni ionako u zatvoru zbog toga što su se pokazali prvim hrvatskim revolucionarima?!

U Južnoj su Americi bili pokojni Miro Baršić i naša Paragvajska grupa, kojoj pripada i general Ivan Andabak, koji je sa mnom od svoje sesnaeste godine, otkada je u Frankfurtu izvršio napad na JAT. A njega Tuđman proziva kao terorista! I što tu jadni čovjek može napraviti?

U Africi je bio Oreč. Ali, i on je pokojni...

■ Koga smatrate lošim borcem za Hrvatsku?

— Kako lošim?

■ Recimo, Ivan Cerovac u filmu o Brunu Bušiću proglašen je agentom Udbe...

— Ma, gluposti. Nije on bio nikakav agent, nego je bio zavidan Brunu. Zbog toga nekoliko godina nisam s njim razgovarao.

Inače, samo se uvjetno može reći tko je štetan, a tko nije. Primjerice, danas su teroristi štetni za image hrvatske države, i ne trebaju nikome. Ali, što bi bilo bez njih?

Arkan

■ A što je s infiltracijom stranih agenata u hrvatske organizacije? Često se čuje da je među vama bilo čak i dosta pripadnika KGB — a?

— Evo, ja imam KGB — ovca sa sobom već osam godina. KGB ga je odgojio i spremio, a danas je najbolji Hrvat. Zvali su ga svakako,

Bugarče, i ovako i onako, ali ja tvrdim da je izvrstan Hrvat.

■ A ubojice? Jeste li, primjerice, poznavali Arkanu, Ljubu Zemunca i slične?

— Jesam, poznao sam obojicu i još neke. Drukčije gledam na to što se o njima piše nego mnogi drugi. Nikada Arkan nije imao ništa loše sa mnom, Ljubu Zemunac pogotovo, ni Popović, s kojim sam bio malo bolji. Bio je prvak Europe u boksu, a ubili su ga sami Srbi. Poznao sam i ove iz organizacije »Ravna Gorac«.

■ Ozbiljno se špekuliralo s time da je Arkan sudjelovao u ubojstvu Bruna Bušića...

— Ubojica Brune Bušića živi u Zagrebu i ja ću doći do njega, prije ili kasnije. To je Franjo Vugrinec, bivši načelnik Udbe, koji sada radi u Službi za zaštitu ustavnog poretka. I sam Franjo Tuđman to zna. Nije važno tko je onaj slični tip koji je potegao obarač. Taj bi Franjo Vugrinec meni za tri dana propevao sve o potezaču obarača.

Samo, Franjo Vugrinec je savjetnik šefa SZUP — a Smiljana Reljića. Eno ga, sjedi u »Intercontinentalu«. Jednoga ću mu dana reći: »Ja ti određujem vrijeme i mjesto!« Ali, njega štiti hrvatska država! Prepun je SZUP udbaša, oni čuvaju je, smoga Franju Tuđmana, dok mene čuva — agent KGB — a!

Moj je problem sljedeći: iz emigracije sam se 49 posto vratio zbog hrvatske države a taj sam dio odradio 180 posto. Ostalih 51 posto došao sam radi ubojice Bruna Bušića, ali to još nisam odradio, makar sam se na to — zakleo.

■ Ponekad se i za vas može čuti ili pročitati optužba da ste bili suradnik Udbe?

— Kakav sam »suradnik Udbe« bio, može se pročitati u Udbinu planu za likvidacije. A o tipovima koji to plasiraju, imam drukčije podatke. Imam dokaze o poslovanju Toma Sedla, imam dokaze o suradnji Hansa Petera Rullmana sa slovenskom Ud-bom. Lako je u udbaškim arhivama provjeriti da su me tretirali kao ekstremista.

Medutim, mene danas ud-baši vole, svi me srdačno pozdravljaju, svi me poštuju. A zašto? Zato što me se boje! A ne bi trebali. Neka hodaju kamo žele i kako žele.

Rullman je čak bio moj prijatelj. Radio je on i neke pozitivne stvari. Neka mirno žive i on, i Sedlo, i ovdajšnji šef Udbe, o kojemu sve znam, kojega sam ispitivao a da mu se ništa nije dogodilo.

■ Je li ovdajšnja Ud-ba namjestila smrt Ludviga Pavlovića, posljednjega dotada živoga sudionika bugojanske akcije?

— Jest, mostarska je Ud-ba to namjestila, zajedno s KOS — om. Znam to pouzdano jer sam bio zarobio šefa ovdajšnjega KOS — a. Predao sam ga u Split, ali su ga pustili. Previše je, valjda, znao.

■ Zeljko Šušak Đango, pouzdani suradnik jugoslavenske tajne policije, u početku rata boravio je u Hercegovini. Govori se da je bio blizu vas, pod vašom zaštitom. Je li to točno?

— Točno je. Znali smo da on radi i za Ud-bu i za Nijemce. Medutim, ako meni oni pošalju agenta pa ga likvidiram, što onda? Poslat će mi drugoga za kojega neću znati. Ovako, Đango mi je odgovarao.

■ Je li on u kakvom srodstvu s Gojkom Šuškom?

— Ne, Ali bio je moj prijatelj iz djetinjstva. Stitio sam ga. Njega spominju i u knjizi o agentu Gerhardu Maus, čiji je bio glavni agent. Mene tamo spominju pod imenom Slavko sa Širokog Brijega.

Spominju akciju »Goli otko«, koju sam pripremao. Kad je Đango htio s nama na pripreme, nisam mu dopustio pristup u kamp za obuku. Rekao sam da troši previše kisika iz ronilačkih boca...

■ Kakva je to akcija trebala biti?

— Htio sam osloboditi zatvorenike s Gologa otoka. Bila bi to prava stvar, ali nisam više mogao financijski izdržati — trebalo je previše opreme, glisera, svega...

■ Navodno je Đango danas sa Arkanom...

— Glupost. On je u Frankfurtu, nedavno mi se javio razglednikom. No, sredit ću ja njega kad — tad. Jer me izdao. Trebao je obaviti nešto što smo zna-

... sam kažnjen visokom novčanom kaznom zbog utaje poreza... eninga... Moj je problem bio je neka budala valjda izjavio da sam ja izdao naredbu za ojsstva.

Stara i nova emigracija

■ Zbog čega je vaša emigracija u emigraciji inzistirala i revitalizaciji terorizma kao edstva borbe za Hrvatsku?

— Zato što je stara emigracija postala anemična. Stari o u gostionici u ojkao gangu o i Korzikanci, čiji je problem a saslušanje rekla: »Da si pra- e«, i ovaj je automatski pri- navao. Zbog ponosa. Stara rvska emigracija bila je slič- a. Zbog toga su se na kraju veli na ostatke ostataka.

Kad smo došli mi, tzv. pošari, obrazovaniji, kultivirani- i, sposobniji — unaprijedili- mo tehničke načine borbe, ombinirali ih s promidžbom, to je bilo vrlo važno.

Stari su nam zbog toga bili rlo zavidni. Sjećam se da je Bruno molio Bogdana Radicu da negdje nešto napiše onda kad e Zvonko Bušić oteo avion. Jer, i stari nisu shvaćali vrijednost romidžbenog djelovanja. Ma- nifestiralo se to u tome da su nas čak proglašavali udbašima! Te, tzv. ustaše lupale su se u bir- tijama šakom o prsa urlajući o tome koliko će četnika poklati. Potom su odlazili kući, ženama u krevet.

Mi smo bili novi, svjesniji. Imali smo, kao i u ovome ratu, svoj cilj: rušenje Jugoslavije jednako je osvajanje svakoga četvornog metra prostora!

Ali, pitanje je treba li lju- de poput nas postavljati na od- govorna mjesta. Mislim da ne! Mi smo, čovječe, svi pukuli! Svi smo nakon rata ostali!

■ Koga držite osobito dobrim borcem za Hrvatsku u emigraciji?

— Cijenim Nikolu Štedu- la. Njega su oduvijek napadali, to čine i danas, ali ja ga cijenim. Cijenim sve ubijene emigrante. Cijenim Srećka Rovera, koji ima svoje neosporne zasluge, Žarka Odaka, Iku Miletića, Viktora Soldu, Tomu Naletilića, Danu Šarca, Božu Pašalića... Zapravo, ne valja ovako nabra- jati jer ću neke izostaviti, a to nije u redu.

Kad je riječ o Americi, mislim da je tamo vladala fratarska, miroljubiva emigracija. Osim grupe Zvonka Bušića — sve je to bilo ništa. Hrvatski os- lobodilački pokret (HOP), sve to nije ništa. Isto vrijedi i za Ka- nadu. Sve su to fratarske orga- nizacije kojima nasuprot stoje Zvonko Bušić, Logarušić, Su- dar, Brekalo... Ali, što govoriti o njima kad su oni ionako u za- tvoru zbog toga što su se poka- zali prvim hrvatskim revolucio- narima?!

U Južnoj su Americi bili pokojni Miro Barešić i naša Pa- ragvajska grupa, kojoj pripada i general Ivan Andabak, koji je sa mnom od svoje šesnaeste godine, otkada je u Frankfurtu izvršio napad na JAT. A njega Tudman proziva kao terorista! I što tu jadni čovjek može napraviti?

U Africi je bio Oreč. Ali, i on je pokojni...

■ Koga smatrate lošim borcem za Hrvatsku?

— Kako lošim?

■ Recimo, Ivan Cerovac u filmu o Brunu Bušiću progla- šen je agentom Udbe...

— Ma, gluposti. Nije on bio nikakav agent, nego je bio zavidan Brunu. Zbog toga neko- liko godina nisam s njim razgo- varao.

Inače, samo se uvjetno mo- že reći tko je štetan, a tko nije. Primjerice, danas su teroristi štetni za image hrvatske države, i ne trebaju nikome. Ali, što bi bilo bez njih?

Arkan

■ A što je s infiltracijom stranih agenata u hrvatske or- ganizacije? Često se čuje da je među vama bilo čak i dosta pripadnika KGB-a?

— Evo, ja imam KGB-ovca sa sobom već osam godina. KGB ga je najbolji spremio, a danas je najbolji Hrvat. Zvali su ga svakako, i

Bugarče, i ovako i onako, ali ja tvrdim da je izvrstan Hrvat.

■ A ubojice? Jeste li, pri- mjerice, poznavali Arkan, Ljubu Zemunca i slične?

— Jesam, poznao sam obojicu i još neke. Drukčije gledam na to što se o njima piše nego mnogi drugi. Nikada Arkan nije imao ništa loše sa mnom, Ljubu Zemunac pogotovo, ni Popović, s kojim sam bio malo bolji. Bio je prvak Europe u boksu, a ubili su ga sami Srbi. Poznao sam i ove iz organizacije »Ravna Gora«...

■ Ozbiljno se špekuliralo s time da je Arkan sudjelovao u ubojstvu Bruna Bušića...

— Ubojica Brune Bušića živi u Zagrebu i ja ću doći do njega, prije ili kasnije. To je Franjo Vugrinec, bivši načelnik Udbe, koji sada radi u Službi za zaštitu ustavnog poretka. I sam Franjo Tudman to zna. Nije važ- no tko je onaj sićušni tip koji je potegao obarač. Taj bi Franjo Vugrinec meni za tri dana propjevao sve o potezaču obarača.

Samo, Franjo Vugrinec je savjetnik šefa SZUP — a Smiljana Reljića. Eno ga, sjedi u »In- tercontinentalu«. Jednoga ću mu dana reći: »Ja ti određujem vrijeme i mjesto!« Ali, njega štiti hrvatska država! Prepun je SZUP udbaša, oni čuvaju i sa- moga Franju Tudmana, dok me- ne čuva — agent KGB-a!

Moj je problem sljedeći: iz emigracije sam se 49 posto vra- tio zbog hrvatske države a taj sam dio odradio 180 posto. Os- talih 51 posto došao sam radi ubojice Bruna Bušića, ali to još nisam odradio, makar sam se na to — zakleo.

■ Ponekad se i za vas može čuti ili pročitati optužba da ste bili suradnik Udbe?

— Kakav sam »suradnik Udbe« bio, može se pročitati u Udbinu planu za likvidacije. A o tipovima koji to plasiraju, imam drukčije podatke. Imam dokaze o poslovima Toma Sedla, imam dokaze o suradnji Hansa Petera Rullmana sa slovenskom Ud- bom. Lako je u udbaškim arhi- vama provjeriti da su me tretira- li kao ekstremista.

Medutim, mene danas ud- baši volim, svi me srdačno poz- zdravljaju, svi me poštuju. A za- što? Zato što me se boje! A ne bi trebali. Neka hodaju kamo žele i kako žele.

Rullman je čak bio moj prijatelj. Radio je on i neke po- zitivne stvari. Neka mirno žive i on, i Sedlo, i ovađajni šef Udbe, o kojemu se znam, kojega sam ispitivao a da mu se ništa nije dogodilo.

■ Je li ovađajna Udba namjestila smrt Ludviga Pavlo- vića, posljednjega dotada živo- ga sudionika bugojanske akci- je?

— Jest, mostarska je Ud- ba to namjestila, zajedno s KOS — om. Znam to pouzdano jer sam bio zarobio šefa ovađajne KOS — a. Predao sam ga u Split, ali su ga pustili. Previše je, valjda, znao.

■ Željko Šušak Đango, pouzdani suradnik jugoslaven- ske tajne policije, u početku ra- ta boravio je u Hercegovini. Govori se da je bio blizu vas, pod vašom zaštitom. Je li to točno?

— Točno je. Znali smo da on radi i za Udbu i za Nijemce. Medutim, ako meni oni pošalju agenta pa ga ja likvidiram, što onda? Poslat će mi drugoga za kojega neću znati. Ovako, Đan- go mi je odgovarao.

■ Je li on u kakvom srod- stvu s Gojkom Šuškom?

— Ne, Ali bio je moj prijatelj iz djetinjstva. Štitio sam ga. Njega spominju i u knjizi o agentu Gerhardu Maus, čiji je bio glavni agent. Mene tamo spominju pod imenom Slavko sa Širokog Brijega.

Spominju akciju »Goli otok«, koju sam pripremao. Kad je Đango htio s nama na pripre- me, nisam mu dopustio pristup u kamp za obuku. Rekao sam da troši previše kisika iz ronilačkih boca...

■ Kakva je to akcija tre- bala biti?

— Htio sam osloboditi za- tvorenike s Gologa otoka. Bila bi to prava stvar, ali nisam više mogao financijski izdržati — trebalo je previše opreme, glise- ra, svega...

■ Navodno je Đango da- nas s Arkanom...

— Glupost. On je u Fran- kfurtu, nedavno mi se javio raz- glednicom. No, sredit ću ja nje- ga kad — tad. Jer me izdao. Tre- bao je obaviti nešto što smo zna-

li samo nas dvojica. Umjesto to- ga, on je otišao u Sarajevo i sve ocinkao. Rekli su mi to Branko Kvesić i Bruno Stojić, koji su ta- da radili u bosanskoj policiji. A ja sam pomagao njegovoj obite- lji dok je bio u zatvoru, ja sam mu dao novac kad je pušten iz zatvora. Izdao me na početku rata dok sam pripremao diverzi- je. Trebao mi je zbog svojih spo- sobnosti: on je, naime, pet godi- na držao rekord u Francuskoj u visinskom spuštanju. Povjerio sam mu najosjetljiviji dio posla, ne znajući da se on zaljubio u nekakvu Srkinju i da s njome planira prodati svoju glavu. Da nije bilo naših ljudi u Udbi, stradao bih.

Povratak iz emigracije

■ Kako ste se vratili iz emigracije?

— Avionom. Došla su sa mnom moja djeca i Vice Vukoje- vić, koji mi je donio pasoš.

■ Gdje ste sve ratovali?

— Volio sam rat, ali ne vo- lim govoriti o njemu. Muči me mozak, muči me geler u glavi koji sam dobio na Veležu i zbog kojega već treću godinu patim od migrena. Ali, reći ću — rato- vao sam tri mjeseca u Paragvaju s *guerrillerosima*, ljevičarima, protiv Stroessera.

Prije povratka u domovi- nu, u Ujedinjenim Hrvatima os- tali smo samo Žarko Odak i ja. Članovima smo rekli neka se priključe HDZ — u. Da sam znao ono što danas znam, nika- da to ne bih učinio.

Kad sam stigao, prvo što smo činili bila je nabava oružja. Što se fronta tiče, nema nijedne na kojoj nisam bio. U Bibinju kod Zadra također sam ranjen... Vodio sam borbe na dubrovač- kom bojištu, gdje su pale prve njihove žrtve... Moj je zadatak bio da Daidži budem pri ruci... Poslije se zaratilo u Hercegovini...

■ Kako ste tumačili svo- jedobne optužbe Dobroslava Parage da je Vukovar pao jer je njihovom oružje otišlo u Herce- govinu?

— Glupost. Vukovar je do- bio sasvim dovoljno oružja, ali je bio žrtva političkih kalkulaci- ja. Rekao sam ja Gojku: »Ni- kad četnik ne bi stupio nogom u taj grad da si mene postavio za zapovjednika obrane!« Ovako, Vukovar je pao, ali je iz toga ipak ispalo nešto dobro: četnici nisu toliko jako tukli Osijek jer su slomljeni na Vukovaru...

■ Kad je nastala Kažnje- nička bojna?

— Prva dvanaestorica, če- tiri trojke, djeluju od lipnja



Mladen Naletilić Tuta u društvu s prijateljicom

Ni Blaškić, ni Kordić, ni ostali optuženi u Haagu nisu nikakvi ratni zločinci. Nisu to ni Rajić, ni Como ni Žuna. Sve bih ih bio spreman puškom braniti. Mislim da će se ovi slučajevi kao politički bumerang vratiti Gojku Šušku i Franji Tuđmanu.

General bojnik Ivan Andabak, Bruno Stojić, Mladen Naletilić, Žarko Odak (slijeva nadesno) i Tutin sin Udo



■ U Kažnjeničkoj je do- sta stranaca?

— Točno. U Kažnjeničkoj su se borili Nijemci, Englezi, Francuzi, Paragvajci, Argentin- ci. Poginuli su Garry Stonehou- se, Eric di Tomasso, Nijemac Ralf, Paragvajos, Brazilijano kojega su ubili ljudi Blaža Kra- ljevića... Sve sam ih poznavao otprilje, dugogodišnja su to pri- jateljstva. Pogledajte ovoga mo- ga momka iz KGB — a, Rusi bi ga davno ubili da ga mi nismo spasili...

■ Među njima ima i onih koje traži Interpol?

— Ma, neka Interpol traži koga hoće, što se to nas tiče? Da, ima i onih koje traži Inter- pol, pa što? Interpol traži sva- koga po potrebi. Što oni imaju tražiti momka koji je sa 16 go- dina ušao u KGB pa pobjegao? On je sada Hrvat, i to odlučan. Ima naše dokumente, borio se za Hrvatsku, i neka ga samo pipnu, ako se usuduju! Čovječe, samo dragi Bog zna što su moji ljudi dali za Hrvatsku, kakve su borbe prošli, kakve su napore preživjeli. Stotinu deset mojih ljudi je poginulo, previše smo rana zadobili da bih sada ja ne- kom Interpolu tek tako prepuš- tao ljude!

■ Zbog čega je Kažnje- nička dospjela, recimo, na loš glas?

— Ima u tome i moje kri- vice. Primjerice, od onih koji ni- su htjeli u borbu, uzimao sam sve što mi je trebalo: ako mi je trebao auto, uzeo bih ga bez razmišljanja, čiji god bio! Za- tim, možda sam trebao spreča- vati incidente, ali — uvijek se to opravdavalom »rat je«.

Medutim, prava promocija negativnog *imagea* počinje pogi- bijom Blaža Kraljevića, a kul- minira u ratu s Muslimanima.

Gledajte, u Konjicu sam Delaliću poklonio 6000 pušaka, na Veležu sam Muslimanima podijelio 180 pušaka i unifor- mi... A oni mi zabili nož u leda! Kasnije im nisam opraštao ni- gdje! Ne odnosi se to na civile, na djecu. Sjećam se musliman- ske djevojčice iz Jablanice. Voj- nik joj daje čokoladu, a ona prkosno i ponosno gleda u njega i kaže: »Necu!« Rekoh: »Svaka čast! Što ti on ima davati čoko- ladu kad ti je već kuću spalio?«

■ Zbog čega je, po vaše- mu mišljenju, izbio rat s Musli- manima?

— Za mene, taj je sukob počeo kad su Muslimani u Va- kufu napali civilno stanovništvo. Zauzeli su relej, utvrdili se u bunkerima, a cijevi okrenuli prema nama, a ne prema četnici- ma. Sve do tada, smatrao sam da su mi Muslimani braća. Me- dutim, tada sam im dao ultima- tum. Bio sam to upravo ja, a ne Mate Boban! Rekao sam: »Ru- šite bunkere oko Vakufa!« Od- govorili su: »Tuta, protiv tebe nemamo ništa, ali imamo protiv Mate Bobana i vlade Herceg- — Bosne!«

Zapečaćeno prijateljstvo

Kažem vam, sve do tada, u sve su me mogli uvjeriti. Ljudi

se sjećaju kako sam za zapov- jednika Četvrtoga korpusa Ari- fa Pašalića govorio da je dobar! Bio sam siguran da su nam ci- ljevi zajednički.

Kasnije su postavili bari- kade u Mostaru. Pa su pucali na autobus u kojemu su bili mo- jji borci. Jednoga su čovjeka Ju- ke Prazine ubili, a šestoricu ra- nili u tom autobusu. I njima sam naredio da skidaju barikade ili ću udariti na njih. A sve kroz smijeh. Rekli su: »Tuta, znamo mi da ti nećeš udariti na nas«. Bili su sigurni, pouzdavali su se u moje prijateljstvo i zbog toga što je bilo dosta Muslimana me- du mojim borcima. I danas ih ima.

Ali, naše je prijateljstvo zapečaćeno. Ja sam samo četiri čovjeka izgubio u ratu protiv četnika. A protiv Muslimana poginulo ih je 105!

■ Spomenuli ste da je va- šemu *imageu* naštetio slučaj ubojstva Blaža Kraljevića, za- povjednika HOS — a za BiH...

— Reći ću vam cijelu isti- nu: bio sam s djecom u Tučepi- ma. Nisam imao pojma što se događa. Znao sam, dođuše, da je Alija Izetbegović već bio Bla- zu Kraljeviću dodijelio čin gene- rala Armije BiH. Znao sam da Blaž priprema napad na HVO, da se zajedno s Armijom BiH sprema razoružati našu vojsku i staviti se pod Alijino zapovjed- ništvo.

Meni je, kad sam se vratio, rečeno da je moj borac, Brazil- jano, ubijen, a da je Tajson ra- njen. Svatko zna da se to nikako ne bi moglo dogoditi da sam ja vodio ili pripremao tu akciju. Ubijeno je i osam Kraljevićevih boraca.

Znao sam da su Kraljević i njegovi trebali biti zatvoreni, i smatrao sam da je to u redu. Zbog toga je Brazilijano izašao na cestu pred Kraljevićev auto s palicom STOP. Iz kola je, me- dutim, iskočio balija i otvorio vatru. Poslije se nije imalo što raspravljati. Medutim, da su moji ljudi zaista htjeli ubiti Bla- zu, ne bi ga zaustavljali, već bi poljmom uništili auto, pa ne bi po- ginuo Brazilijano niti bi Tajson bio ranjen.

Sva sreća da Blaž i njegovi nisu prošli tu točku i spustili se u Ljubuški. Napao bih ga tamo, u njegovu gradu. Ubojstvo svoga čovjeka ne bih mu oprostio.

Pa, moga su vojnika u Prozoru prebili hrvatski časnici, policajci, što li su već bili. Po- strojio sam ih i rekao: »Dovedi- te mi razbijača koji je to učinio u roku sat vremena ili ću, inače, spaliti cijeli grad!« Čovječe, za- što bih ja odgajao vojnika, spre- mao ga za rat protiv četnika, a da dode Hrvat pa ga ubije. Pa na čijoj je strani onda taj Hrvat?

I taj Blaž Kraljević, što li je mislio planirajući napad na HVO? Zar to nije isto kao s partizanima i ustašama? Što to znači stvaranje HOS — a? Zar i ja nisam HOS, zar ja ne pripa- dam hrvatskim oružanim snaga- ma? Znači, on je htio biti na strani balija koje nas ubijaju? Zašto, pobogu brate?

nastavak na 16. stranici

Deblokada Sarajeva

Blaž je izazvao tragediju u kojoj je poginulo deset ljudi. Sjećam se kad su Kraljevićevi ljudi nakon jedne akcije ukrali tiskarski stroj. Zaustavim ga i velim: »Kamo ćeš s time?« A on meni: »Ja sam Kraljevićev, iz HOS-a!« »Ma, leži na pod!« — kažem ja. Bila s njime i neka ženska, pa veli: »Nećeš na ženu, Tuta!« »Ma, tko neće na pljačku. Vraćaj stroj!«

Uostalom, gdje se to Kraljević borio? To ne vrijedi za hosoce, bili su oni i u Mostaru, bilo ih je svugdje, a i danas ih ima. Svaka njima čast.

■ Ljubušaci su se nakon Nosićeva ubojstva povukli s bojišta, podigli barikade oko grada, koliko sam čuo...

— Pazite, Ljubuški ima klasični politički problem — neće protiv balija! Zbog toga je Paragi odgovaralo da od Ljubuškog napravi svoje uporište. Međutim, sve je to propalo. Osobito nije točno da sam ja htio izazvati bilo kakav sukob s Ljubuškim! Zašto bih ja to učinio, zaboga, pa Ljubuški je pravo ustaško mjesto?! Slično tomu, proširila se priča da ja ne smijem doći u Ljubuški. A za to vrijeme ja u Ljubuškom u kaficu sjedim sam!

■ Rekli ste da je drugi dio *imagea* o Kažnjeničkoj stvoren u ratu s Muslimanima. Kakvi su oni borci? Kakav je Sefer Halilović, Kakav je Zulfićkar Ališpago Zuka?

— O Seferu nemam mišljenja, a Muslimani su teški borci. Uostalom, naučili su to od nas, mi smo ih i obučili i naučili. A Zuka, pa on je bio na obuci u Vrgorcu, kod Daidže, s našim je oružjem i s našim znanjem otišao među Crne labudove. Onda je upao među ljude Juke Prazine, ubio njegova zamjenika, pokojnoga Krušku, ali nije vodio akciju. Akciju je vodio Bleki. Zuka, uostalom, nikada nije sudjelovao u borbama, on je više politička figura.

■ Kako je došlo od toga da Juka pristupi Kažnjeničkoj bojnoj?

— Bili smo u kontaktu. Kad je došao, odmah je dobio čin brigadira.

Moram ovdje spomenuti kako moji protivnici govore da ja imam čin generala, drugi me nazivaju samozvanim generalom. To, naime, nije točno. Ja sam se zakleo da neću uzimati čin, da ću, sve dok rat traje, biti običan vojnik.

Dakle, Juka je u prvom navratu doveo 47 boraca, a kasnije je s nama bilo oko 70 njegovih. Naš je prvi zajednički plan bio onaj o deblokadi Sarajeva. Zajedno smo obavili sva izvidanja, Lija je išao s njim. Sve smo isplanirali, ali Sefer Halilović nije dopuštao da se deblokada izvede pod hrvatskom zastavom. Bio je to samo izgovor jer — njima deblokada nije odgovarala. A znaš koliko bi meni trebalo za deblokadu? Pa, ni 24 sata!

I danas posjedujemo plan o deblokadi. Objavit ću ga u knjizi »Istina o Kažnjeničkoj«, koja će izaći u Parizu, na više jezika.

Jukini borci s nama su se borili u Mostaru, na Bokserici iznad Jablanice, u Bijelom polju... Dosta su akcija imali. Juka će zauvijek ostati upamćen u Kažnjeničkoj. Da nije bilo njega, Sarajevo bi sigurno palo, bojeva za ulične borbe od njega nije. A ubila su ga dva njegova borca za 50.000 DEM! Danas su u zatvoru u Kölnu.

■ Je li Kažnjenička sudjelovala u borbama koje će ispitivati Sud za ratne zločine, poput Ahmića?

— Ne, mi u Ahmićima nismo bili. Bili smo ranije u Travniku, ali smo ondje stitili Muslimane. Čak smo ondje zarobili pedesetak naših švercera. Protiv Muslimana borili smo se u Jablanici, u Doljanima, u Vakufu, gdje je bilo — ili mi ili oni. Mi smo bili zauzeti Vakuf, oni su bili napustili i refej. Za tri dana izgubio sam samo dva čovjeka. A onda smo dobili naredbu o povlačenju! Tada sam zapovijedio da se ne puca na žene i djecu. Metak na njih nije ispaljen, i vjerojatno me to spasilo od Den Haaga.

■ Je li vas itko ikada pozivao u vezi s Den Haagom ili vam sugerirao da ste i vi na popisu mogućih izručenika Sudu?

16 NACIONAL

— Mene? Zašto bi mene netko zvao u Den Haag?

Komunjare na vlasti

■ Ovih je dana nekoliko Hrvata optuženo u Den Haagu, na čelu s predsjednikom HDZ-a i potpredsjednikom HR HB Darijom Kordićem i zapovjednikom Glavnoga stožera HVO-a Tihomrom Blaškićem? Kako to komentirate?

— Oni nisu nikakvi ratni zločinci! Tihomir Blaškić nije mi najsimpatičniji čovjek na svijetu, ali bio bih ga spreman puškom braniti od izručenja. Vrijedi to za sve njih, osim za Zlatka Aleksovskoga, nekadašnjega odgovornika u zeničkom zatvoru, jer znam da je tamo mučio političke zatvorenike. Taj polumakedonac bio je poslije ravnatelj zatvora u Mostaru u kojemu su bili zatočeni brigadir Ivica Rajić, Dominik Ilijašević Como i Vlatko Trogrlić Zuna.

Inače, slučaj uhićenja ta tri viteza hrvatske obrane teško je uzdrmao Herceg-Bosnu. Jer njih su trojica najviše pridonijela tome da nas Muslimani ne pregaze u Lašvanskoj dolini, tamo gdje 30.000 Hrvata još nema krova nad glavom. Oni su spasili Kiseljak, Fojnicu nisu mogli. Sudilo im se zbog ubojstva četiri SIS-ovca za koje znam da su ucijenili legalnu hrvatsku vlast u Kiseljaku, da su zarobili Rajića, Trogrlića i Ilijaševića, da su ih vezali za bukvu i mučili ih. Vojni je sud izdao naredbu da se ta četvorica SIS-ovca uhitite. Prilikom uhićenja su ubijeni. Rajić, Trogrlić i Ilijašević su zatvoreni jer su ubili SIS-ovce prilikom uhićenja. A da to nisu učinili, bili bi mrtvi.

U Kiseljaku su zbog toga organizirane demonstracije, cijeli se narod digao. Govorio sam o tome i na Prvom saboru Udruge veterana i dragovoljaca domovinskog rata HR HB, a i pred novinarima na prvomu danu suđenja toj trojici. Mislim da će taj slučaj biti politički bumrang koji će se vratiti Gojku Sušku i Franji Tudmanu.

■ Čuo sam da ste s ministrom obrane RH Gojkom Suškom veliki prijatelj...

— Točno, mi smo prijatelji, samo što mi ja volim reći istinu u lice malo grublje od ostalih.

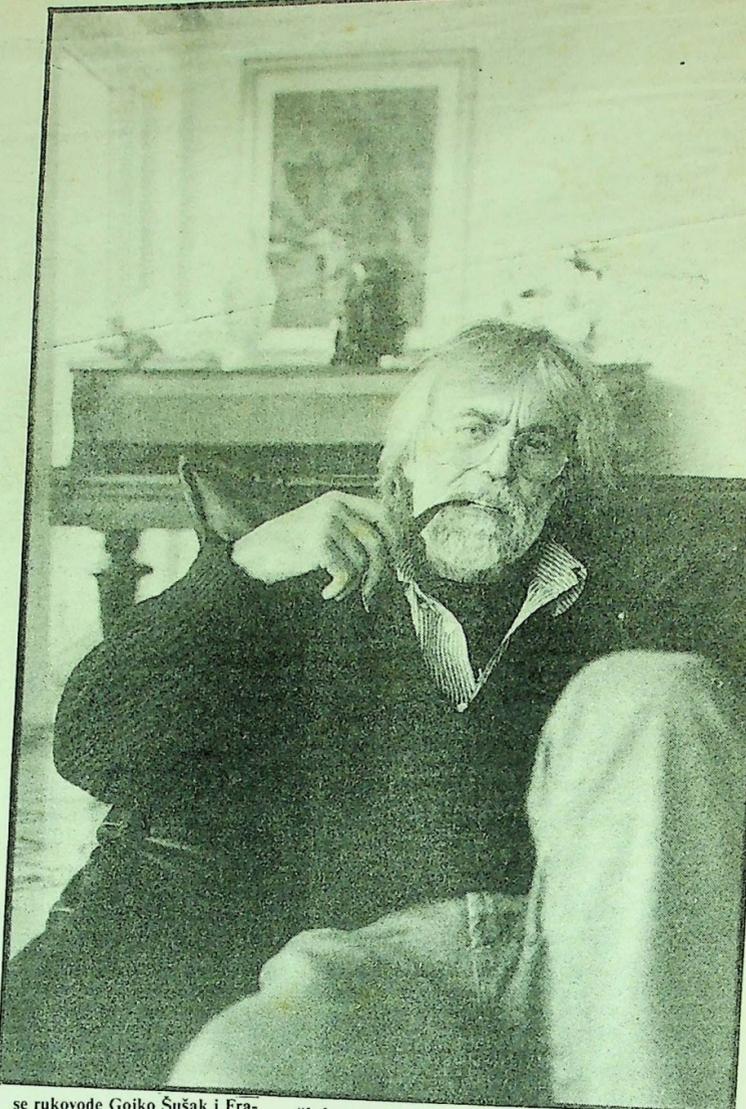
■ Jeste li surađivali u emigraciji?

— Ne, nismo. On je pripadao miroljubivom dijelu emigracije koju ja zovem crkvenom ili fratarskom. U domovinskom ratu, međutim, surađujemo od prvoga dana.

Moj je osnovni prigovor Gojku i predsjedniku Tudmanu da su postavili komuniste u hrvatsku vlast ne samo na prvom već i na šestom i sedmom razini. Sve su to komunisti koji su i prije vladali. Za mene kao Hrvata to je uvreda. Ti su ljudi postavljani dekretom, nikoga od njih narod nije izabrao. Da se razumijemo, ovo vrijedi za Herceg-Bosnu.

Riječ je o Kresimiru Zubaku, bivšemu javnom tužitelju i sucu iz Doboja. Riječ je o ministru pravosuđa Tadiću, bivšemu javnom tužitelju SR BiH. Riječ je o Jadranku Prliću, bivšemu sekretaru partijskog komiteta u Mostaru. Riječ je o Vladimiru Soljiću, ministru obrane HR HB, posljednjem načelniku partijskog komiteta na Sirokom Brijegu. Riječ je o Ivanu Benderu, predsjedniku Zastupničkog doma HR HB, i o Peri Markoviću, također, jer su obojica bivši partijski sekretari. Riječ je i o ministru financija Tomiću, bivšem sekretaru omladine.

Ta su sedmorica »šesdam sekaterata SKOJ-a« koji vladaju Herceg-Bosnom. A tko je u Vladi osim skojevac? Jozo Marić, Božo Rajić i Ilija Zuljelić, koji su ionako postavljani na nevažna mjesta. A mi imamo dovoljno intelektualaca u Hercegovini koji nisu bivše komunjare. Zašto njih nisu dekretom postavili na vlast? Neke nam odgovore, jer mi u Hercegovini više ništa ne razumijemo. A očigledno je da se u Hercegovini ne ide naprijed. Ako je Zagrebu cilj da na vlast postavi beskičmenjake, bivše komunjare, do nedavna čiste Jugoslaveno, one koji omogućuju da Herceg-Bosna bude Hrvatskoj ping-pong loptica, onda je to nečasno! Ako to nije razlog kojim



se rukovode Gojko Sušak i Franjo Tudman, neka kažu koji jest! Samo, mislim da postoji ozbiljni razlog zašto se ne dopušta da Herceg-Bosna ima jake ljude čistih hrvatskih opredjeljenja. Dugoročno gledajući, HDZ riskira gubitak budućih izbora u Herceg-Bosni zbog ljudi koji su trenutno na vrhu vlasti. Jer, niti je Hrvate tko o tim ljudima što pitao, niti su Hercegovci takvu vlast zaslužili.

Pljačka Herceg-Bosne

■ U svom ste govoru na Prvom saboru Udruge spominjali šverc, što se i inače često predbacuje Hercegovcima — od cigareta, preko automobila, do droge. Kažnjeničke se često vezuju uz drogu...

— Da, govorilo se da su Tuta i Kažnjenička bojna trgovci drogom. A ja vam kažem istinu: šestoro ljudi u Kažnjeničkoj bilo je zatvoreno drogom, trošili su je. Za trgovce ne znam, jer bili bi likvidirani. Za Tuta najodgovornije tvrdim da u cijelom svom životu ni marihuanu nije zapalio. A znate li da je Kažnjenička bila jedina koja je izvršila raciju, pohvatala drogeraše i švercere u Ljubuškom, Čitluk, Sirokom Brijegu i Mostaru? Zatvoreno je 40 ljudi, kod jednoga smo zaplijenili 200 grama heroína, zaplijenili smo 1800 grama svih vrsta otrova ukupno 4800 šprica. No, ti su ljudi odmah pušteni. Jedan je navodno likvidiran u Ljubuškom, a drugi je na Sirokom Brijegu pogoden metkom u glavu, ali preživio je. Linija šverca drogom, inače, ide od Splita, preko Imotskoga do Mostara, a preko se prema Makarskoj i dalje. Sve je to zataškano.

■ Zašto? — Zato što je to netko htio. Ja bih to pitao ljude poput Mire Tudmana, koji bi možda rekao da s time nema veze jer je u HIS-u. No, sve vode oni s kojima on hoda. Jedan je od njih Ivica Lučić, o čijoj bi trgovini trebalo razmisliti. Kriminala je preko glave, dok stari ljudi žive s mirovinama od 300 kuna. Hrvatski nije stalo da razmisli o tome tko vodi Herceg-Bosnu. Što je najgore, ne vidim da ide prema boljemu. Koplja se lome na Rajiću, Comi i Zuni, a ne vodi se računa da se Herceg-Bosna pljačka na najmirnijem način. Zašto Gojko i Tudman šute? A kažem vam: ili ću ja u za-

“Iako me nazivaju generalom, ja to nisam. Zakleo sam se da ću, sve dok rat traje, biti običan vojnik.

Veliki čovjek Mate Boban

“Dok je Mate Boban bio na čelu Herceg-Bosne, vladalo je mišljenje da provodi Tudmanovu politiku. Je li njegova politika bila učinkovitija?”

— Bila je sto posto učinkovitija. Sretan sam što, uza sve velike ljude koje sam upoznao u životu poznajem i Matu Bobana. On je jedan od najvećih, ako ne i najveći! Kad je riječ o politici, naravno da je provodio ono što je dogovoreno s predsjednikom Tudmanom.

— Prirodno je i to što je kao vrhni intelektualac imao svoje vizije, što je bio bezdijelna lutka na konopcu poput Kresimira Zubaka, koji je još 1991., na 1992. sudio Hrvatu zbog hrvatsstva po paragrafima 118. i 133. KZ-a, dakle zbog verbalnog delikta. A Hrvatska je već bila u ratu!

Istina je da je Mate Boban pogriješio kad je predložio Zubaka, ali od Zubaka je nečasno što je to prihvatilo. Mate Boban sam će, vjerujem, priznati grešku, no njegov je autoritet i danas u Hercegovini neupitan. Toga su svjesni Sušak i Tudman.

tvor ili ću od nekih političara napraviti heroje.

Most me boli

■ Očito je da ste vrlo kritični prema funkcioniranju vlasti u HR HB. Kakvo je stanje u HVO-u?

— HVO bi funkcionirao kada bi Gojko Sušak mogao Ljubu Česića Rojsa postaviti za načelnika Glavnoga stožera HVO-a! Bio bi to fantastičan i vojni i politički potez. Rojs bi u kratkom roku napravio kvalitetniji HVO od HV-a! Jer, naši su borci takve kvalitete da se mogu mjeriti s najboljima u Hrvatskoj, a Rojs ima sjajne organizatorske sposobnosti. Tada bi ministar obrane HR HB, Vladimir Soljić, bio toliko nebitan da bi ga mogao zamijeniti i sam Franjo Vugrinec, čovjek odgovoran za smrt Bruna Bušića. Soljić bi mogao obuci fratarsko odijelo i postati miroljubivi vika-

— Rušenje Staroga mosta u Mostaru loše je odjeknulo u svjetskoj javnosti. Je li Kažnjenička bojna bila umiješana u to?

— Uhićenja su i osuđena dva borca iz Kažnjeničke koja su sudjelovala u toj akciji. No, akcija je imala širi obim i, kao takva, uvijek podliježe vojnoj tajni. Inače, zapovijed za rušenje netko je morao izdati. Most su možda srušili i Muslimani sami, tko zna?

— Mene osobno, Tuta, taj most toliko boli da se ponekad ne mogu probuditi 24 sata.

■ Dakle, slažete se s generalom Praljkom, koji je izjavio da bi srušio most zbog maloga prsta jednoga svojega vojnika?

— Srušio bih ga zbog nokta maloga prsta jednoga djeteta, a kamoli zbog života koji su s toga mosta uništavani!

■ Javnost je ovih dana napeto pratila tijek pregovora u američkoj državi Ohio. Kako biste ih vi prokomentirali u svjetlu najavljenoga ukidanja Herceg-Bosne?

— Nitko nikada nije pitao hrvatski narod je li on za ove sporazume. Mnogo je sporazuma Hrvatska potpisala u posljednjih devet stoljeća. Pa što? Jamstvo je da će Herceg-Bosna opstati 7000 poginulih i 23.000 ranjenih. Ni jedna Bosna nije toliko utemeljena na krvi hrvatskoga naroda poput Herceg-Bosne! Što se razgraniče-

nja tiče, granice su uvijek vizualne. Tamo gdje stoji Hrvat, tamo je Hrvatska. Tamo gdje stoji Musliman, tamo je njihova država, a tamo gdje stoji Srbin, tamo je srpska država. Siguran sam samo u to da je Europa jedna. Zbog toga me ne zanima što se govori da je Mostar europski grad. Pa, to je prirodno. Ali, Mostar je najčistiji i najhrvatskiji grad u Herceg-Bosni!

“Istina o Kažnjeničkoj”

■ Što je sa suživotom, što je s plaćanjem poreza Federaciji, što je sa zajedničkom vojnom, s protokom roba?

— Za suživot će biti potrebno vrijeme, a što se poreza tiče — mislim da će Herceg-Bosna biti zemlja s najvećim švercom i s najmanjim plaćanjem poreza u svijetu.

■ Optužnice protiv Hrvata iz Den Haaga tumače se kao oblik pritiska na hrvatsku pregovaračku ekipu u Daytonu. No, biste li vi poslali i nekoga Muslimana u Den Haag zbog pritiska na njihovu delegaciju?

— Prvo, ja bih sudio i svakom Hrvatu koji je pucao na djecu, starce, žene, na civile. Ali, ne bih ga slao u Den Haag, Pa, to je u stranoj zemlji! Ovdje bih mu sudio! Svaka vojska ima ratnu etiku, a HVO je imao jednu od jačih. Naravno, svašta se događalo. Ali, što se dogodilo iznad Jablanice? Što je s Muslimanima koji su tamo počinili zločine? Što je s Arifom Pašalićem, koji je među prvim krivicama za sukob u Mostaru? Ne znam zašto naša strana nije prikupila dokaze protiv njih. Osobno, vidio sam i te kakve dokaze za muslimanske zločine. Vidio sam dijete s prostrijeljenom lubanjom, zaklanu stariju, ljude prezezanih grkljana. Sve su to učinila naša braća Muslimani! Hvala Bogu, mi dugo pamtim! Zna se tko je što učinio. Samo, zaista ne znam zašto naša strana nije prikupila dokaze o muslimanskim zločinima.

■ Koliko su točne priče o suradnji HVO-a sa Srbima u ratu s Muslimanima?

— Ima svjedoka da je to postojalo, činili su to neki ljudi. Sve će izaći na vidjelo kad se pojavi knjiga »Istina o Kažnjeničkoj«, pojavit će se neka imena na njenim stranicama.

■ Što će biti s Hercegovinom, što će biti sa snom o priključenju Hrvatskoj, što će biti sa snom o granici na Drini, sa snom o novoj Banovini?

— Koje se dijete ne želi naći u majčinu okrilju? Toliko o priključenju.

Kad je riječ o granici na Drini, i o teorijama Dobroslava Parage, kažem da ne znam dokle je Paraga sa svojom vojskom došao. Ja sam došao do Nevesinja i shvatio da ondje više nema Hrvata, pa nema ni Hrvatske. No, vjerovao sam u Banovinu, u granicu Hrvatske iz 1939. Mislim da smo to otprilike ostvarili. Negdje smo dobili, negdje izgubili, ali to je optimalni hrvatski teritorij. Ne mora sve to biti jedna država, ali neka te granice budu samo vizualne, ne stvarne. Mene nitko ne zastavlja na granici s Imotskim, niti ja želim da me se zastavlja. Makar se svašta govori.

Za Posavinu vrijedi isto što i za Hercegovinu.

Ako, pak, netko želi autonomne pokrajine, neka zajedno s Gojkom Suškom i Franjom Tudmanom ode živjeti u njih.

■ Riječ je, dakle, o podjeli Bosne. No, bi li nam susjedi bili Srbi ili Muslimani?

— Negdje Srbi, negdje Muslimani, kao i danas. Inače, mislim da Srbi na ovim prostorima, za razliku od Slavonije, nemaju velikog duga. Ovdje je suviše ljudi, pa mislim da će im izgubiti rat, i bolje je i nama i njima da se počnemo dogovarati. Muslimani su nam ubili mnogo više ljudi, pa mislim da će i ubuduće imati naizmjenične travnice i s nama i sa Srbima.

Kao što je govorio Dominik Mandić, također rođen na Ciganskom brdu, Muslimani nam ne postanu prijatelji.

Zbog toga, svaki sporazum na papiru može biti uspješan, ali treba sačekati njegovu provedbu. Jugoslaviji za opstanak nije prije ili kasnije, a cjelovitoj Bosni i Hercegovini dajem ih jave manje. Ne znam zašto oni prave novu bačvu baruta.



Aneta Valentić ljupkim je zamahom sjek

Supruga bivšeg hrvatskog pre

Aneta Valentić na dar dijam.

Jasna Babić otkriva naličje ekstravaganatnog darivanja u poduzeću kojem je zbog neplaćenih računa zamalo isključena struja
Snimio Goran Šebelić

9 40 radn

Dana 16. listopada 1995. supruga Nikice Valentića, tadašnjega hrvatskog premijera, kumovala je brodu »Uljanik« sagrađenome u istoimenom pulskom brodogradilištu. Brod je naručila ruska kompanija »Novorosijsk Shipping«, pa se njegovo dovršenje shvaća kao rijetki izvoznik trijumf hrvatskog gospodarstva. Bilo je to veliko slavlje na kojem su se okupili sve sami političari, ruski veleposlanik, kontraadmiral Hrvatske ratne mornarice i sam hrvatski premijer.

Svjedoci pričaju da je svima njima zastao dah gledajući kumu kako ljupkim zamahom sjekirice presijeca uzicu i pušta bocu pjenušca da se rasprsnu u veličanstveni bok plovecog tetrinjaka: tako je lijepa, elegantna i razdragana bila Antoaneta Valentić (od milja Aneta) uza svoje brodske kumce. Njezin je suprug održao i prigodan

optimističan govor obećavajući da će da »sanirati« hrvatsku radnju i riješiti je juna dolara duga. Desetak dana anlog poruču brvu pulskog broda »Uljanik« stigla je iznos 9400 dolara. ciji na engleskom je da toliko stoji tih naušnica što stavnik brodograd jednoj od prestižnih draguljarnica dvije činjenice broda i nizozemski »Uljanikovi« radni su da su nizaokv darovani atrakktivn kumi. A svota od — kakve li zanimljaja i simboličke je brojci od 9400 davno oglašenih k kumi i nizozemski sjekirice presijeca uzicu i pušta bocu pjenušca da se rasprsnu u veličanstveni bok plovecog tetrinjaka: tako je lijepa, elegantna i razdragana bila Antoaneta Valentić (od milja Aneta) uza svoje brodske kumce. Njezin je suprug održao i prigodan